

Rozdział I. Konsumencka reklamacja wady fizycznej zwierzęcia

Jolanta Loranc-Borkowska

1. Wprowadzenie

Nowelizacja Kodeksu cywilnego ustawą z 30.5.2014 r. o prawach konsumenta¹ wprowadziła zmiany w zakresie rękojmi za wady fizyczne zwierząt. Przed nowelizacją, w art. 570–572 KC, była odrębnie uregulowana odpowiedzialność za wady fizyczne niektórych gatunków zwierząt. Odpowiedzialność ta dotyczyła wad głównych gatunków zwierząt wymienionych w rozporządzeniu ministra rolnictwa². Z treści rozporządzenia wynikało, że sprzedawca owiec, koni lub norek był odpowiedzialny jedynie za wady enumeratywnie wymienione w tym rozporządzeniu. Natomiast za inne wady tych zwierząt lub w ogóle innych zwierząt sprzedawca odpowiadał na zasadach ogólnych³. W ten sposób wyodrębniono dwa reżimy rękojmi i doprowadzono do dwutorowości odpowiedzialności. Istnienie takiego rozwiązania legislacyjnego w zakresie odpowiedzialności sprzedawcy za wady zwierząt nie miało racjonalnego uzasadnienia⁴, tym bardziej że regulacja zawarta w rozporządzeniu ministra rolnictwa już dawno przestała spełniać potrzeby obrotu gospodarczego⁵. Po-

¹ Ustawa z 30.5.2014 r. o prawach konsumenta, t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 287 ze zm.

² Rozporządzenie Ministra Rolnictwa z 7.10.1966 r., w sprawie odpowiedzialności sprzedawców za wady główne niektórych gatunków zwierząt, Dz.U. Nr 43, poz. 257. Obecnie rozporządzenie nie obowiązuje.

³ Zob. wyr. SN z 11.8.1978 r., III CRN 151/78, OSNCP 1979, Nr 6, poz. 125.

⁴ Por. *A. Falkowska*, Odpowiedzialność sprzedawcy z tytułu rękojmi za wady fizyczne rzeczy, Warszawa 2010, s. 232.

⁵ Wraz z postępem diagnostyki i zwiększeniem się wiedzy lekarzy weterynarii konieczne stało się wzbogacenie katalogu wad określonych w rozporządzeniu ministra rolnictwa jako tzw. wady główne.

nadto rozporządzenie dotyczyło materii, która obecnie może być regulowana tylko ustawą. Dodatkowo delegacja ustawowa do jego wydania nie spełniała wymogów określonych Konstytucją RP⁶. Ustawa o prawach konsumenta uchylała art. 570–572 KC (art. 44 pkt 2) i tym samym powyższe rozporządzenie, co spowodowało, że obecnie nie ma w KC przepisów regulujących status zwierzęcia jako przedmiotu obrotu gospodarczego⁷. Przepisy w tym zakresie zawiera ustawa o ochronie zwierząt⁸. Zgodnie z art. 1 ust. 2 tej ustawy w sprawach w niej nieuregulowanych do zwierząt stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące rzeczy. Odpowiednie stosowanie tych przepisów oznacza, że według obowiązującego stanu prawnego zwierzęta⁹, tak samo jak rzeczy, reklamuje się na zasadach ogólnych na podstawie KC regulującego odpowiedzialność z tytułu rękojmi za wady rzeczy sprzedanej. Pamiętać jednak należy, że odpowiednie stosowanie przepisów¹⁰ oznacza konieczność uwzględniania odmienności zwierząt jako istot żyjących, będących przedmiotem umowy sprzedaży¹¹.

Posiadanie (w tym chów i hodowla) zwierząt jest zjawiskiem powszechnym, a niekiedy niezbędnym dla funkcjonowania gospodarki (choćby produkcja żywności). Zwierzęta nabywane są zarówno przez osoby prowadzące działalność gospodarczą, jak i konsumentów. Stąd dla obecnej regulacji odpowiedzialności z tytułu rękojmi za wady istotne jest zwiększenie¹² znaczenia obrotu konsumenckiego i przyznania konsumentowi w kontaktach z przedsiębiorcą większych uprawnień.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest ustalenie w jaki sposób konsument może reklamować wadę fizyczną zwierzęcia i z jakich uprawnień w związku z tą reklamacją może skorzystać. Natomiast opracowanie nie od-

⁶ Zob. P. Stec, [w:] Ustawa o prawach konsumenta. Kodeks cywilny (wyciąg). Komentarz, B. Kaczmarek–Templin, P. Stec, D. Szostek (red.), Warszawa 2014, s. 481.

⁷ Przepisy dotyczące zwierząt znajdujące się w KC regulują odpowiedzialność deliktową za szkodę wyrządzoną przez zwierzęta (art. 431), samopomoc polegającą na zajęciu cudzego zwierzęcia (art. 432), możliwość uznania zwierzęcia za produkt niebezpieczny (art. 449¹ § 2) oraz nieuznawanie zwierzęcia za rzecz wniesioną przez osobę korzystającą z usług hotelu lub podobnego zakładu (art. 846 § 1).

⁸ Ustawa z 21.8.1997 r. o ochronie zwierząt, t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 638 ze zm.

⁹ Zgodnie z art. 1 ust. 1 OchrZwU zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę.

¹⁰ Por. M. Goettel, Sytuacja zwierzęcia w prawie cywilnym, Warszawa 2013, Rozdział III. Zwierzę w stosunkach zobowiązaniowych, 2. Sprzedaż zwierząt, 2.2. Rękojmia za wady zwierząt, monografia do art. 560 i 561 KC.

¹¹ Por. M. Lubelska–Sazanów, Odpowiedzialność z tytułu rękojmi za wady fizyczne przy sprzedaży zwierząt, Transformacje prawa prywatnego 2015, Nr 3, s. 24.

¹² Ustawa o prawach konsumenta wprowadziła daleko idące zmiany do regulacji odpowiedzialności sprzedawcy z tytułu rękojmi za wady. Na ten temat zob. np. J. Loranc–Borkowska, Nowa regulacja rękojmi za wady rzeczy sprzedanej – uwagi ogólne, [w:] T. Kocowski, K. Marak (red.), Zmiany prawodawstwa gospodarczego w okresie transformacji ustrojowej w Polsce, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu 2014, Nr 362.

nosi się do reklamacji wad zwierząt nabytych w obrocie profesjonalnym i powszechnym.

2. Wada fizyczna zwierzęcia

Jak wspomniano wyżej, wskutek uchylenia art. 570–572 KC, wady fizyczne u zwierząt podlegają jednolitej regulacji – nie ma znaczenia gatunek zwierząt, ani ich choroby¹³, chociaż okoliczności te mogą mieć wpływ na uprawnienia, z których skorzysta konsument składający reklamację z powodu wady zwierzęcia.

W celu zdefiniowania wady fizycznej zwierzęcia należy zastosować art. 556¹ § 1 KC. Przepis ten wprowadza ogólną definicję wady fizycznej, która polega na niezgodności rzeczy sprzedanej z umową. Definicja ta jest uzupełniona przez przykładowe wyodrębnienie tzw. wad nazwanych. Ogólnie rzecz ujmując, pojęcie wady fizycznej definiuje się poprzez niespełnianie przez rzecz oznaczonego celu – czy to oznaczonego w umowie, czy określonego subiektywnie przez kupującego. W przypadku zwierzęcia podstawowe znaczenie będą miały oczekiwania konsumenta, co do posiadania przez zwierzę określonych właściwości¹⁴, warunkujących przydatność do określonego celu.

Ogólnie zwierzęta mogą być kupowane w różnych celach: użytkowych¹⁵, sportowych¹⁶ czy hodowlanych¹⁷. Konsument nabywa zwierzę dla użytku prywatnego, stąd podstawowe znaczenie dla niego będą mieć wady czyniące zwierzę niezdatnym do takiego użycia¹⁸, czyli zwierzę nie będzie mieć właściwości, które powinno mieć ze względu na cel oznaczony w umowie albo wynikający z jego przeznaczenia. Zwierzę może także nie mieć właściwości, o których istnieniu sprzedawca zapewnił kupującego¹⁹ lub nie nadawać do celu, którym kupujący poinformował sprzedawcę przy zawarciu umowy²⁰, a sprzedawca nie zgłosił zastrzeżenia co do takiego jego przeznaczenia, czy też zostanie kupującemu wydane w stanie niezupełnym – bez elementów wliczanych w jego

¹³ Podobnie: *J. Janeta*, [w:] *Ustawa o prawach konsumenta. Komentarz*, *M. Namysłowska, D. Lubasz* (red.), Warszawa 2015, s. 509.

¹⁴ Np. określone cechy charakteru.

¹⁵ Np. pies ma służyć do obrony lub być psem pasterskim.

¹⁶ Np. koń kupowany dla celów jeździectwa sportowego.

¹⁷ Np. trzoda chlewna.

¹⁸ Np. choroby czy inne ułomności powodujące zmniejszenie użyteczności zwierzęcia.

¹⁹ W przypadku zwierząt istotne znaczenie będą miały zapewnienia sprzedawcy przekazywane kupującemu przed zawarciem umowy. Takie zapewnienia mogą prowadzić do podjęcia przez kupującego decyzji o zakupie zwierzęcia ze względu np. na jego cechy fizjologiczne czy psychiczne. Por. *M. Lubelska-Sazanów*, *Odpowiedzialność z tytułu rękojmi...*, s. 33.

²⁰ Zwierzę kupione nie ma odpowiednich cech, np. ze względu na określone cechy psychiczne zwierzę nie będzie się nadawać dla rodziny posiadającej dzieci.

cenę²¹. Wobec takiej możliwości kwalifikowania wady fizycznej zwierzęcia, istotne znaczenie na etapie przedkontraktowym będą miały z jednej strony informacje przekazywane przez sprzedawcę kupującemu, gdyż w większości wypadków będą one wpływać na decyzję o zawarciu umowy, a z drugiej informacje przekazywane sprzedawcy przez kupującego pozwalające ustalić czy zwierzę może być w określony sposób wykorzystywane²².

Warto zaznaczyć, że wydanie kupującemu i odebranie przez niego zwierzęcia innego²³ niż określone w umowie (*alio pro alio*) powoduje powstanie po stronie sprzedawcy odpowiedzialności za niezgodność z umową²⁴. Ponadto dostarczenie zwierzęcia innego niż umówione, powoduje niewykonanie przez sprzedawcę świadczenia i rodzi niezależną od odpowiedzialności za niezgodność z umową odpowiedzialność *ex contractu* na zasadach ogólnych²⁵.

3. Terminy trwania rękojmi za wady fizyczne zwierząt

Zgodnie z art. 568 § 1 zd. 1 KC sprzedawca odpowiada z tytułu rękojmi, jeżeli wada fizyczna rzeczy ruchomej zostanie stwierdzona przed upływem 2 lat, licząc od momentu wydania rzeczy²⁶. Taki sam termin będzie obowiązywał w odniesieniu do rękojmi za wady fizyczne zwierząt. W sytuacji, gdy sprzedawca wadę podstępnie zataił, upływ tego terminu nie spowoduje wygaśnięcia odpowiedzialności sprzedawcy i tym samym, zgodnie art. 568 § 6 KC, nie dojdzie do wyłączenia uprawnień przysługujących kupującemu z tytułu rękojmi za wady. Jako podstępne zatajenie wady traktuje się umyślne działanie sprzedawcy mające na celu utrudnienie kupującemu wykrycia wady, a więc

²¹ Chodzi o sytuację, w której oprócz zwierzęcia w wykonaniu umowy miały być wydane jakieś rzeczy (np. rząd jeździecki dołączany do zakupionego konia), czy też paszport lub dokumentacja medyczna zwierzęcia. Por. H. Witczak, A. Karwańko, *Zobowiązania*, Warszawa 2015, s. 236.

²² Por. K. Turcza, *Odpowiedzialność za wady zwierząt, czyli, czy kupującego chroni rękojmia?*, <http://biznesprawnik.pl/2019/12/23/odpowiedzialnosc-za-wady-zwierzat-czyli-czy-kupujacego-chroni-rekojmia>.

²³ Stwierdzenie faktu wydania innego zwierzęcia niż umówione nie stwarza problemów, gdy zwierzę jest oznakowane. Jednak nie zawsze ma to miejsce. Obowiązek znakowania zwierząt wynika m.in. z ustawy z 15.1.2015 r. o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych, t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1392 ze zm., z ustawy z 24.4.2004 r., o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt, t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2001 ze zm., czy z ustawy z 10.12.2020 r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich, Dz.U. z 2021 r. poz. 36.

²⁴ Tak też: F. Zoll, *Rękojmia. Odpowiedzialność sprzedawcy*, Warszawa 2018, s. 137. Inaczej M. Lubelska-Sazanów, *Odpowiedzialność z tytułu rękojmi...*, s. 33.

²⁵ Por. A. Kołodziej, *Konsumenckie prawo odstąpienia od umowy sprzedaży rzeczy*, Warszawa 2006, s. 116.

²⁶ Znaczenie ma data wydania zwierzęcia, a nie data zawarcia umowy, gdyż dopiero od dokonania czynności objęcia zwierzęcia w posiadanie kupujący może z niego „korzystać”.

jej ukrycie²⁷. Tożsame skutki z podstępnym zatajeniem wady wywołuje także zapewnienie udzielone kupującemu przez sprzedawcę, że wady nie istnieją. Te dwa rodzaje zapewnień nie są wprawdzie identyczne, ale stosowane w praktyce rozmaite sposoby potwierdzania dobrej jakości²⁸ rzeczy odpowiadają każdemu z tych zapewnień. Takie same zasady będą stosowane w odniesieniu do zwierząt.

Jeżeli chodzi o możliwość modyfikacji terminu trwania odpowiedzialności, to należy odwołać się do art. 558 § 1 KC, który stanowi, że strony mogą odpowiedzialność z tytułu rękojmi rozszerzyć, ograniczyć lub wyłączyć. Jeżeli kupującym jest konsument, ograniczenie lub wyłączenie odpowiedzialności z tytułu rękojmi jest dopuszczalne tylko w przypadkach określonych w przepisach szczególnych. W odniesieniu do rzeczy przepis szczególny (art. 568 § 1 zd. 2 KC) stanowi, że jeżeli kupującym jest konsument a przedmiotem sprzedaży jest używana rzecz ruchoma, odpowiedzialność sprzedawcy może zostać ograniczona, nie mniej niż do roku od dnia wydania rzeczy kupującemu. Pomimo że w obrocie gospodarczym do zwierząt mają odpowiednie zastosowanie przepisy dotyczące rzeczy, to ze względu na fakt, że zwierzę jest istotą żyjącą zdolną do odczuwania cierpienia, zbyt daleko idące byłoby uznanie, iż zwierzę może mieć status „używanego”. Nawet gdyby założyć, że zwierzę można by potraktować jako „używane”, to jedynym rozsądnym kryterium przesadzającym o tym statusie byłoby istnienie poprzedniego posiadacza²⁹ – jednak nie wyczerpywałoby ono wszystkich możliwych stanów faktycznych. Wobec powyższego w obrocie konsumenckim nie istnieje możliwość skrócenia terminu trwania odpowiedzialności sprzedawcy z tytułu rękojmi za wady fizyczne zwierzęcia³⁰.

4. Uprawnienia konsumenta z tytułu rękojmi za wady fizyczne zwierząt

Uprawnienia przysługujące z tytułu rękojmi za wady, a określone w art. 560 i 561 KC (odstąpienie od umowy, obniżenie ceny, żądanie wymiany rzeczy na wolną od wad oraz żądanie usunięcia wad, czyli naprawy) dotyczą wszystkich rzeczy³¹, także – co do zasady – zwierząt.

²⁷ Tak: *J. Skąpski*, [w:] System prawa cywilnego, t. III, cz. 2, Warszawa 1976, s. 124 i 150; *tenże*, Uprawnienia z rękojmi za wady fizyczne, NP 1967, Nr 11, s. 148; *M. Nesterowicz*, Kodeks cywilny z komentarzem, Warszawa 1989, s. 559; *S. Soltysiński*, Spór o terminy dochodzenia uprawnień z tytułu rękojmi za wady fizyczne przy sprzedaży, PiP 1980, z. 12, s. 85.

²⁸ Np. otrzymane medale, nagrody, wyróżnienia itp.

²⁹ Przy zastosowaniu innych kryteriów mogłoby dojść do absurdalnych sytuacji, w których za zwierzę „nieużywane” uznawane byłoby jedynie zwierzę nowonarodzone.

³⁰ Por. *M. Piekarska*, Rękojmia za wady fizyczne zwierząt na przykładzie sprzedaży konia, Kwartalnik Przewodnik Prawniczy 2017, Nr 2, s. 80–81.

³¹ Orzeczenie SN z 19.11.1973 r., II CR 512/73, OSNCP 1974, Nr 10, 169. Omówienie *A. Szpunar, W. Wanatowska*, Przewodnik orzecznictwa SN w zakresie prawa cywilnego materialnego (za II półrocze 1974 r.), NP 1975, Nr 7–8, s. 1059; uchw. SN z 21.3.1977 r., III CZP 11/77,

Zgodnie z art. 560 § 1 KC, jeżeli rzecz sprzedana ma wadę, kupujący może złożyć oświadczenie o obniżeniu ceny albo odstąpieniu od umowy, chyba że sprzedawca niezwłocznie i bez nadmiernych niedogodności dla kupującego wymieni rzecz wadliwą na wolną od wad albo wadę usunie. Ograniczenie to nie ma zastosowania, jeżeli rzecz była już wymieniona lub naprawiana przez sprzedawcę albo sprzedawca nie uczynił zadość obowiązкови wymiany rzeczy na wolną od wad lub usunięcia wady. Na podstawie art. 561 § 1 KC w sytuacji, gdy rzecz sprzedana ma wadę, kupujący może żądać wymiany rzeczy na wolną od wad albo usunięcia wady. Ze względu na obecne brzmienie art. 561 § 1 KC możliwość naprawy nie jest już ograniczona tylko do rzeczy oznaczonych co do tożsamości. Oznacza to, że można skorzystać z tego roszczenia także wówczas, gdy przedmiotem sprzedaży jest rzecz oznaczona tylko co do gatunku³².

Wada zwierzęcia spowoduje, że w przypadku korzystania z praw kształtujących, konsument będzie najczęściej dążył do otrzymania zwrotu zapłaconej przez niego ceny, a rzadziej jej obniżenia, gdyż będzie to oznaczać, że godzi się on na zatrzymanie zwierzęcia z wadą³³.

Jeżeli chodzi o roszczenia, to w odniesieniu do możliwości skorzystania z roszczenia wymiany przy reklamacji zwierzęcia, pojawiają się różne stanowiska. Sąd Rejonowy w Szamotułach³⁴ stwierdził, że „wymiana zwierzęcia na «wolne od wady» nie ma racji bytu wobec jednoznacznej treści art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie zwierząt i jedynie odpowiednim stosowaniu przepisów kodeksu cywilnego”. Z kolei inny pogląd uznaje możliwość wymiany tylko w odniesieniu do zwierząt z tzw. krótkotrwałym przeznaczeniem³⁵ (jak np. zwierzęta rzeźne), które można uznać za rzeczy oznaczone co do gatunku³⁶. Fakt, że zwierzę nie jest rzeczą nie budzi wątpliwości, jak również wątpliwości nie budzi brzmienie art. 1 ust. 2 OchrZwU. Czy jednak każde zwierzę jest na tyle zindywidualizowane, że powinno być zawsze traktowane tak jak rzecz oznaczona co do tożsamości, a zatem niemożliwa jest jego wymiana na wolne od wad właśnie ze względu na ową cechę tożsamościową? Odpowiedź na to pytanie nie może być twierdząca. Zdarzają się sytuacje, że zwierzę może być po-

OSNCP 1977, Nr 8, poz. 132 z glosą Cz. Żuławskiej, NP 1978, Nr 3; omówienie J. Panowicz-Lipska, Z. Radwański, Przegląd orzecznictwa SN w zakresie prawa cywilnego materialnego (za 1979 r.), NP 1979, Nr 6.

³² Por. J. Jezioro, [w:] Kodeks cywilny, s. 1164; R. Trzaskowski, [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, t. IV. Zobowiązania. Część szczegółowa, J. Gudowski (red.), komentarz do art. 560, 561 KC, poz. 48.

³³ Chociaż istnieje sytuacja, w której konsument mógłby skorzystać z prawa do obniżenia ceny, tj. w odniesieniu do zwierzęcia, którego wadę subiektywnie potraktuje jako nieistotną lub gdy względy emocjonalne nie pozwolą mu na oddanie zwierzęcia.

³⁴ Wyr. SR w Szamotułach z 27.11.2017 r., I C 870/15, Legalis.

³⁵ Sytuacja ta nie dotyczy obrotu konsumenckiego.

³⁶ Zob. M. Lubelska-Sazanów, Odpowiedzialność z tytułu rękojmi..., s. 38.

traktowane tak jak rzecz oznaczona co do gatunku³⁷ i w razie „posiadania” wady wymienione na niewadliwe, a jedyna przeszkoda w realizowaniu tego roszczenia to niemożliwość wymiany ze względu na brak egzemplarza zamiennego³⁸. Jednak w dużej części przypadków wymiana na takie samo zwierzę nie będzie możliwa właśnie ze względu na jego indywidualne cechy osobnicze (w tym fizyczne, psychiczne czy emocjonalne), stąd w ramach uprawnienia wymiany możliwa będzie jedynie wymiana na zwierzę podobne – tej samej rasy³⁹ lub tego samego gatunku⁴⁰. Z kolei żądanie usunięcia wady może być zgłaszane bez względu na zaliczenie zwierzęcia do dóbr określonych co do gatunku lub dóbr określonych co do tożsamości. Jednak w praktyce konsument będzie żądał usunięcia wady zwierzęcia tylko wtedy, gdy można ją będzie skutecznie usunąć⁴¹ (np. możliwość całkowitego wyleczenia⁴² chorego zwierzęcia czy dostarczenie brakujących dokumentów np. poświadczających stan zdrowia).

Reasumując można stwierdzić, że na wybór uprawnienia reklamacyjnego w okolicznościach konkretnego przypadku wpływ będą miały wspomniane indywidualne cechy osobnicze zwierzęcia, charakter stwierdzonej wady oraz emocjonalny stosunek konsumenta do posiadanego zwierzęcia. Stąd wniosek, że każde z uprawnień przewidzianych w przepisach może być wybrane. Wybór tych uprawnień w zasadzie należy do kupującego⁴³, jednak sprzedawca może ten wybór zniweczyć poprzez skorzystanie z przysługujących mu kontrapraw-

³⁷ Niektóre zwierzęta ze względu na zespół cech gatunkowych można zaliczyć do dóbr oznaczonych co do gatunku np. pająki czy rybki.

³⁸ Por. *M. Goettel*, Sytuacja zwierzęcia w prawie cywilnym, Warszawa 2013, Rozdział III. Zwierzę w stosunkach zobowiązaniowych, 2. Sprzedaż zwierząt, 2.2. Rękojmia za wady zwierząt, monografia do art. 560 i 561 KC.

³⁹ Rasa (podgatunek) dostatecznie liczna grupa organizmów w obrębie jednego gatunku, zdolna do rozmnażania w warunkach naturalnych, o wspólnym pochodzeniu i wspólnych cechach istotnych dla odróżnienia jej od innych organizmów tego gatunku. Zob. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Rasa>; np. rasy psów czy kotów.

⁴⁰ Gatunek – w biologii podstawowa jednostka taksonomiczna, jedna z kategorii systematycznych oraz jednostka różnorodności biologicznej. Zob. [https://pl.wikipedia.org/wiki/Gatunek_\(biologia\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Gatunek_(biologia)).

⁴¹ Por. *M. Lubelska-Sazanów*, Odpowiedzialność z tytułu rękojmi..., s. 37.

⁴² W przypadku wielu chorób, ale także braku określonych cech czy umiejętności ich usunięcie nie będzie możliwe lub będzie trwało zbyt długo (np. konieczność długiego leczenia czy trenowania zwierzęcia). Ponadto zdarzają się sytuacje, że negatywne skutki choroby ujawniają się w późniejszym czasie.

⁴³ Inaczej – teza 3 Wytycznych SN w sprawach rękojmi i gwarancji (art. 556–582 KC), cz. 1–2, PUG 1989, Nr 2, s. 37–40, Nr 3, s. 76–79; uchw. SN z 30.12.1988 r., III CZP 48/88, OSN 1989, Nr 3, poz. 36 (dalej Wytyczne SN z 1988 r.), według której to zobowiązanemu z tytułu gwarancji, jak i z tytułu rękojmi przysługuje wybór sposobu spełnienia swoich obowiązków wobec kupującego. Z takim poglądem nie można się zgodzić. Owszem sprzedawcy przysługuje prawo wyboru w postaci kontraprawienia, jeżeli kupujący przy pierwszej uzasadnionej reklamacji będzie chciał odstąpić od umowy lub obniżyć cenę, wtedy może to żądanie uczynić bezskutecznym. Podobne kontraprawienie przysługuje sprzedawcy przy zgłaszaniu przez kupującego roszczeń wymiany lub naprawy. Tak też: *M. Jagielska, P. Wagner*, Sprzedaż, wada,

nień. Prawo wyboru pomiędzy uprawnieniami ma charakter prawokształtujący, czyli nie jest możliwa zmiana bez zgody drugiej strony raz dokonanego wyboru⁴⁴. Wydaje się jednak, że w szczególnych przypadkach, zwłaszcza gdy sprzedawca nie godzi się na żądanie kupującego albo uchyla się od realizowania jego żądań, kupujący może zmienić swój wybór⁴⁵.

Najdalej idącym w skutkach uprawnieniem, jakie przysługuje konsumentowi jest prawo odstąpienia od umowy. Realizuje się je poprzez złożenie sprzedawcy oświadczenia woli, którego skutkiem umowa przestaje wiązać *ex tunc*⁴⁶. Ten skutek rodzi dla każdej ze stron obowiązek zwrotu otrzymanych od drugiej strony świadczeń (pod warunkiem, że owe świadczenia zostały wcześniej spełnione). Kupujący ma obowiązek zwrotu zwierzęcia, a sprzedawca ma obowiązek zwrócić kwotę otrzymaną tytułem zapłaty (zgodnie z art. 494 KC)⁴⁷. Sprzedawca, co do zasady, jest zobowiązany zwrócić cenę kupna w kwocie nominalnej i nie przysługuje mu prawo do żądania wynagrodzenia za „korzystanie ze zwierzęcia zgodnie z jego przeznaczeniem”⁴⁸.

Sprzedawca może uniemożliwić kupującemu odstąpienie od umowy poprzez niezwłoczną wymianę lub usunięcie wady zwierzęcia (wprawdzie konsumentowi przysługuje kontraprawienie do kontraprawienia sprzedawcy, ale przy pierwszej reklamacji o sposobie jej „załatwienia” i tak ostatecznie może zadecydować sprzedawca)⁴⁹. To ograniczenie nie ma zastosowania, jeżeli zwierzę było już przez sprzedawcę wymienione lub usuwano jego wadę, albo sprzedawca nie uczynił zadość obowiązkowi wymiany lub nie usunął wady. Sprzedawca może uniemożliwić kupującemu odstąpienie od umowy tylko raz (tzw. reguła jednokrotności), co oznacza, że nie może wykorzystać kontr-

reklamacja. Odpowiedzialność za wady fizyczne rzeczy. Poradnik konsumenta i sprzedawcy, Katowice 1997, s. 78–79.

⁴⁴ Tak: E. Łętowska, *Prawo umów konsumenckich*, Warszawa 2020, s. 401; Cz. Żuławska, [w:] *Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia – zobowiązania*, t. 2, Warszawa 2005, s. 49.

⁴⁵ Tak trafnie: B. Gnela, *Głosa do wyroku SN z 10.1.2002 r., II CKN 564/99, OSP 2002, Nr 11*, poz. 144.

⁴⁶ Zob. E. Wieczorek, *Sprzedaż konsumencka*, Gdańsk 2005, s. 62; wyr. SN z 26.3.2003 r., II CKN 806/99, *Legalis*.

⁴⁷ Umowa sprzedaży, także umowa sprzedaży konsumenckiej jest umową wzajemną. Stąd skutki odstąpienia od niej powinny być rozważane w oparciu o art. 494 KC. Zob. J. Loranc-Borkowska, *Konsumenten reklamacja wadliwej żywności*, [w:] *Prawo konsumenckie w Polsce oraz innych państwach UE*, B. Gnela, E. Sługocka-Krupa, M. Szaraniec, A. Viglianisi Ferraro (red.), Warszawa 2019, s. 179. Por. A. Kołodziej, *Konsumentenckie prawo odstąpienia...*, s. 168.

⁴⁸ Uchwała SN z 26.10.1972 r., III CZP 48/72, OSNCP 1973, Nr 2 poz. 23. Pogląd ten był aprobowany w literaturze: J. Skąpski, [w:] *System prawa cywilnego*, s. 139; M. Nesterowicz, *Kodeks cywilny...*, s. 561.

⁴⁹ Zgodnie z art. 560 § 2 KC: Jeżeli kupującym jest konsument, może zamiast zaproponowanego przez sprzedawcę usunięcia wady żądać wymiany rzeczy na wolną od wad albo zamiast wymiany rzeczy żądać usunięcia wady, chyba że doprowadzenie rzeczy do zgodności z umową w sposób wybrany przez kupującego jest niemożliwe albo wymagałoby nadmiernych kosztów w porównaniu ze sposobem proponowanym przez sprzedawcę.

uprawnienia, jeżeli zwierzę było już wymienione lub usuwano jego wady i nie ma znaczenia czy przyczyną reklamacji jest ta sama, czy też inna wada pod warunkiem, że nie jest nieistotna.

Kupujący nie może odstąpić od umowy w sytuacji, gdy wada jest nieistotna. Pojęcie to jest niedookreślone i budzi wątpliwości interpretacyjne⁵⁰. Najlepiej zdefiniować je posługując się stosowaną w odniesieniu do rzeczy wykładnią *a contrario* – wada istotna będzie wtedy, gdy czyni zwierzę niezdatne do użytku wynikającego z umowy lub nie można z niego korzystać zgodnie z jego przeznaczeniem⁵¹. Wykazanie przez sprzedawcę nieistotnego charakteru wady zwierzęcia może być bardzo trudne, jeżeli nie niemożliwe. Dla konsumenta każda wada zwierzęcia może być istotna. Z tego powodu sprzedawca będzie miał możliwość powołać się na nieistotność wady jako podstawę ograniczenia kupującego w możliwości odstąpienia od umowy, wówczas gdy kupujący sam uzna wadę za nieistotną.

Obniżenie ceny, o ile w przypadku wady zwierzęcia konsument zdecyduje się na korzystanie z tego uprawnienia, powinno nastąpić w takim zakresie, w jakim wartość wadliwego zwierzęcia ulega obniżeniu⁵² w porównaniu do wartości takiego bez wad⁵³. Ceną, która ulega obniżeniu, jest faktycznie zapłacona przez kupującego cena, a nie abstrakcyjnie kalkulowana cena rynkowa⁵⁴. Uprawnienie do żądania obniżenia ceny może być wykorzystywane wielokrotnie⁵⁵.

Zgłoszenie przez kupującego żądania wymiany zwierzęcia tak naprawdę w większości przypadków oznacza żądanie dostarczenia innego osobnika tej samej rasy (lub ewentualnie tego samego gatunku)⁵⁶. Strony mogą się umówić

⁵⁰ Należy znaleźć taką interpretację, która pogodzi interesy sprzedawców (dla których istotny to taki, który znacznie obniża wartość lub użyteczność zwierzęcia), a kupujących, dla których „istotny” może być nawet drobiazg. Trzeba się odwołać do art. 5 KC stanowiącego, że nie należy czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego, gdyż takie działanie lub zaniechanie uprawnione nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

⁵¹ Zob. w odniesieniu do rzeczy E. Łętowska, *Prawo umów...*, s. 403. Szerzej na ten temat: Cz. Żuławska, [w:] *Komentarz do Kodeksu cywilnego*, s. 55–56. Por. też: A. Brzozowski, [w:] *Kodeks cywilny – komentarz*, t. II, K. Pietrzykowski (red.), Warszawa 2004, s. 56–57.

⁵² Cenę należy obniżyć, uwzględniając istniejące wady oraz koszty ich usunięcia np. koszty leczenia czy układowania zwierzęcia.

⁵³ Por. K. Koch, *Charakter i treść uprawnienia do żądania obniżenia ceny w reżimie rękojmi za wady rzeczy sprzedanej*, PPH 2008, Nr 3, s. 33. Wyr. SA w Warszawie z 22.1.1997 r., I ACa 105/96, OSA 1997, Nr 3, poz. 28.

⁵⁴ Tak w odniesieniu do rzeczy: wyr. SN z 15.1.1997 r., III CKN 29/96, OSP 1997, Nr 7–8, poz. 144 z glosą aprobowaną W.J. Katnera.

⁵⁵ Tak też: E. Łętowska, *Prawo umów...*, s. 405; I. Byczkowska, *Odpowiedzialność z tytułu rękojmi za wady rzeczy sprzedanej (zagadnienia wybrane)*, PiP 2000, z. 9, s. 65.

⁵⁶ W zdecydowanej większości przypadków ze względu na cechy wynikające z faktu, że zwierzęta to istoty żyjące, dostarczenie takiego samego zwierzęcia, z takim samym zestawem cech osobowościowych nie będzie możliwe. W odniesieniu do rzeczy: wyr. SN z 23.11.1970 r., I CR 65/70, OSNC 1971, Nr 6, poz. 78; wyr. SN z 4.5.1972 r., III CRN 47/72, OSPiKA 1972, Nr 12, poz. 235; uchw. SN(7) z 26.10.1972 r., III CZP 48/72, OSNC 1973, Nr 2, poz. 23.

co do takiej wymiany⁵⁷. Jeżeli dopuszcza się możliwość dostarczenia zamiast rzeczy wolnej od wad – rzeczy podobnej⁵⁸, to dla czego nie można zamiast jednego osobnika danej rasy (ewentualnie gatunku) dostarczyć drugiego⁵⁹. Takie żądanie ma rację bytu, jeżeli sprzedawca dysponuje kilkoma sztukami zwierzęcia konkretnej rasy ewentualnie gatunku (wyspecjalizowane sklepy zoologiczne) lub jest jednocześnie jego „wytwórcą” (wyspecjalizowane, zarejestrowane hodowle).

W sytuacji, gdy realizacja roszczenia o wymianę polega na dostarczeniu zamiast zwierzęcia wadliwego podobnego (lub innego) zwierzęcia bez wad, należy uznać, że następuje to albo na podstawie nowej umowy sprzedaży z potrąceniem ceny zapłaconej w wykonaniu pierwotnej umowy, albo w wyniku zawarcia ugody⁶⁰. W przypadku powyższej wymiany, w zależności od tego, od której strony umowy wyjdzie propozycja wymiany (sprzedawcy czy kupującego) będzie zachodzić albo *datio in solutum* (świadczenie w miejsce wykonania z art. 453 KC), albo *novatio* (odnowienie z art. 506 KC)⁶¹. W sytuacji, gdy to kupujący wyraża zgodę na wymianę na podobne lub inne zwierzę, zachodzi klasyczny przypadek *datio in solutum*. Różnice pomiędzy ceną określoną w umowie, a rzeczywistą ceną rynkową zwierzęcia, którą kupujący ma otrzymać w ramach wymiany, obciążają sprzedawcę. Kupujący nie ma obowiązku dopłacania nadwyżki ponad cenę umownie określoną, ale gdy cena umówiona będzie niższa od ceny rynkowej – to kupujący może żądać tej różnicy – zwrot następuje przez potrącenie z pierwotnie umówionej ceny. W sytuacji, gdy to kupujący żąda wymiany na podobne lub inne zwierzę, to zachodzi przypadek (*novatio*). Przy odnowieniu istnieje pewne podobieństwo do *datio in solutum*, przy czym w przypadku *novatio* w miejsce świadczenia, które wygasło wstępuje nowe. W przypadku różnicy wartości pomiędzy świadczeniem, które wygasło, a tym które powstało, zastosowanie będą miały takie zasady jak przy świadczeniu w miejsce wykonania.

W przypadku, gdy w miejsce zwierzęcia z wadą dostarczono takie samo bez wady, konsumenta nie mogą obciążać skutki wzrostu cen – nie ma uzasad-

⁵⁷ Art. 561 § 1 KC mówi bowiem o wymianie na rzecz wolną od wad, natomiast nie odnosi się do jej rodzaju.

⁵⁸ Według poglądu judykatury przedmiotem wymiany może być produkt podobnej albo nawet wyższej jakości – z wyrównaniem różnicy cen według cen z dnia zawarcia umowy – teza 5 Wytycznych SN z 1988 r.

⁵⁹ Wymienić zwierzęta z tego samego stada, tego samego miotu itd.

⁶⁰ Tak w odniesieniu do rzeczy: Cz. Żuławska, [w:] Komentarz do Kodeksu cywilnego, s. 63. Także w zasadzie W.J. Katner, [w:] System Prawa Prywatnego, s. 133. To pierwsze rozwiązanie wydaje się być dla kupującego bardziej korzystne.

⁶¹ Por. W.J. Katner, [w:] System Prawa Prywatnego, s. 135–136; *tenże*: Umowa sprzedaży w międzynarodowym obrocie towarów, [w:] R.R. Ludwikowski (red.), Regulacje handlu i biznesu międzynarodowego, Warszawa 1998, s. 243–246; W. Popiołek, [w:] Komentarz do Kodeksu cywilnego, t. I, Warszawa 2002, s. 1163; K. Zarwada, [w:] Komentarz do Kodeksu cywilnego, t. I, Warszawa 2002, s. 1195.

nienia dla żądania dopłaty do zapłaconej ceny⁶². Trzeba tu powołać się na wyrażany w odniesieniu do rzeczy słuszny pogląd, że wzrost ceny rzeczy nie może negatywnie wpływać na sytuację kupującego w razie wymiany na rzecz wolną od wad i być podstawą żądania dopłaty⁶³. W razie wymiany rzeczy na kupującym nie ciąży obowiązek wynagrodzenia sprzedawcy za czas posiadania⁶⁴.

Usunięcie wady ma służyć „doprowadzeniu” zwierzęcia do stanu zgodnego z umową, dlatego czynność ta powinna być dokonana w taki sposób, aby w miarę skutecznie wyeliminować na przyszłość możliwość powstania tych samych wad. Zakres czynności wykonywanych przez sprzedawcę przy usuwaniu wady będzie zależny od gatunku zwierzęcia, a także charakteru stwierdzonej wady. Oczywiście, zgodnie z art. 365 § 1 KC, sprzedawca nie musi usuwać wady osobiście, lecz może posłużyć się innymi osobami lub powierzyć usunięcie osobie trzeciej. Jednak będzie ponosił za zachowanie tych osób odpowiedzialność jak za własne działania lub zaniechania (art. 474 KC), a więc nie będzie mógł „odsylać” kupującego do tych osób w sytuacji, gdyby usunięcie wady zwierzęcia się nie powiodło. Koszty czynności związanych z usunięciem wady ponosi sprzedawca.

Wybór pomiędzy roszczeniami wymiany i usunięcia wady przysługuje kupującemu, jednak sprzedawca ma możliwość zniweczenia wyboru dokonanego przez kupującego w sytuacji, gdy doprowadzenie do zgodności z umową rzeczy wadliwej w sposób wybrany przez kupującego jest niemożliwe albo w porównaniu z drugim możliwym sposobem doprowadzenia do zgodności z umową wymagałoby nadmiernych kosztów (art. 561 § 3 zd. 1 KC).

5. Reklamacja zwierzęcia dotkniętego wadą fizyczną

W przepisach Kodeksu cywilnego dotyczących rękojmi za wady nie określono w jaki sposób kupujący powinien wykonywać uprawnienia przysługujące mu z tytułu otrzymania w wykonaniu umowy sprzedaży rzeczy z wadą, a tym samym zwierzęcia z wadą. Wobec powyższego należy uznać, że może to nastąpić poprzez oświadczenie woli złożone w sposób określony w przepisach dotyczących formy czynności prawnej (art. 73 KC i n.). Najwłaściwsze będzie zgłoszenie żądań w formie pisemnej, gdyż czyni to zadość wymaga-

⁶² Teza 5 Wytycznych SN z 1988 r.

⁶³ Tak: Cz. Żuławska, [w:] Komentarz do Kodeksu cywilnego, s. 63; W.J. Katner, [w:] System Prawa Prywatnego, t. 7. Prawo zobowiązań, część szczegółowa, J. Rąbski (red.), Warszawa 2004, s. 134; J. Jezioro, [w:] Kodeks cywilny, s. 85.

⁶⁴ Tak samo jest przy odstąpieniu od umowy i zwrocie rzeczy, co należy zastosować także do zwierząt. W odniesieniu do rzeczy Wytyczne SN z 1988 r. stanowią, że: „ani w przepisach kodeksu cywilnego, ani w innych przepisach prawnych nie ma normy, która w razie dostarczenia kupującemu (...) rzeczy wolnej od wad nakładała na niego obowiązek zapłacenia sprzedawcy (...) wynagrodzenia za zgodne z przeznaczeniem zużycie rzeczy w okresie jej używania do chwili wymiany na rzecz wolną od wad (...)”.

niom stawianym przez przepisy (art. 568 § 1 KC) i jest skuteczne, o ile zostało doręczone sprzedawcy przed upływem terminu, w którym obciąża go odpowiedzialność za wady rzeczy (zwierząt)⁶⁵. Ponadto stanowi to ułatwienie dowodzenia, że konsument stwierdził wadę przed upływem terminu trwania odpowiedzialności sprzedawcy.

Sprzedawca jest odpowiedzialny z tytułu rękojmi za wady fizyczne, które istniały w chwili przejścia niebezpieczeństwa na kupującego lub wynikły z przyczyny tkwiącej w rzeczy sprzedanej w tej samej chwili (art. 559 KC). Z przepisu wynika, że podstawą skorzystania przez konsumenta z uprawnień przysługujących mu względem sprzedawcy jest dowód istnienia wady zwierzęcia w momencie przeniesienia jego posiadania na kupującego⁶⁶. Ciężar udowodnienia istnienia wady zwierzęcia w momencie jego wydania zgodnie z ogólną regułą dowodową z art. 6 KC spoczywałby na konsumencie. Jednak ustawodawca w art. 556² KC wprowadził instytucję ułatwiającą konsumentowi wykazanie wady – domniemanie jej istnienia⁶⁷. Takie domniemanie prawne ułatwia konsumentowi dowodzenie istnienia wady, gdyż powinien on tylko wykazać, że wada została przez niego dostrzeżona przed upływem rocznego terminu określonego w art. 556² KC. Stwierdzenie przez konsumenta wady po upływie rocznego terminu nie pozbawia go uprawnień, jakie ma względem sprzedawcy, jednak zgodnie z ogólną regułą dowodową obciąża go ciężar udowodnienia, że wada istniała w chwili wydania zwierzęcia⁶⁸. Stąd domniemanie „działające” przez rok można uznać za obniżające poziom ochrony konsumenta, gdyż w praktyce może ograniczyć skuteczność reklamacji.

Przy zgłaszaniu reklamacji istotna jest także odpowiedź na pytanie czy na konsumencie ciąży obowiązek zbadania zwierzęcia⁶⁹ przy jego zakupie, a potem zawiadomienia o wadzie w określonym terminie? Przepis art. 563 § 1 KC stanowi, że przy sprzedaży między przedsiębiorcami kupujący traci uprawnienia z tytułu rękojmi, jeżeli nie zbadał rzeczy w czasie i w sposób przyjęty przy rzeczach tego rodzaju i nie zawiadomił niezwłocznie sprzedawcy o wadzie, a w przypadku gdy wada wyszła na jaw dopiero później – jeżeli nie zawiadomił

⁶⁵ Tak też: *J. Jezioro*, [w:] Kodeks cywilny, s. 90; wyr. SN z 31.8.1973 r., II CR 396/73, OSPiKA 1974, Nr 9, poz. 191 z glosą krytyczną *W. Maruczyńskiego*.

⁶⁶ W odniesieniu do rzeczy por. *T. Kierzyk*, Odpowiedzialność za niezgodność produktu z umową, *Rej.* 2004, Nr 7, s. 92.

⁶⁷ Jeżeli kupującym jest konsument, a wada fizyczna została stwierdzona przed upływem roku od dnia wydania rzeczy sprzedanej, domniemywa się, że wada lub jej przyczyna istniała w chwili przejścia niebezpieczeństwa na kupującego.

⁶⁸ W praktyce taki dowód, w przypadku wady zwierzęcia będzie oznaczał konieczność przedstawienia przez kupującego opinii np. lekarza weterynarii, która jeżeli będzie kosztowna, mniej zamożnym klientom uniemożliwi dochodzenie odpowiedzialności za wadę. Poza tym opinia taka nie jest wiążąca, co oznacza, że sprzedawca może się z nią nie zgodzić i przedstawić opinię innego weterynarza, a wtedy jedynym wyjściem może okazać się dochodzenie praw na drodze sądowej.

⁶⁹ W praktyce oznaczałby to badanie prowadzone przez np. weterynarza lub behawiorystę.

sprzedawcy niezwłocznie po jej stwierdzeniu. Struktura regulacji pozwala na wniosek, że w odniesieniu do konsumenta taki obowiązek nie istnieje.

Jeżeli chodzi o „załatwienie” reklamacji, to przepisy o rękojmi za wady rzeczy nie określają konkretnego terminu, w którym sprzedawca powinien zrealizować uzasadnione żądania kupującego. Jedyne przepisy wprowadzające wyraźny termin odnosi się do obowiązku sprzedawcy ustosunkowania się do zgłoszonego przez konsumenta żądania wymiany rzeczy lub usunięcia wady albo oświadczenia o obniżeniu ceny. Sprzedawca powinien odpowiedzieć w terminie 14 dni od otrzymania tego żądania pod rygorem uznania takiego żądania za uzasadnione (art. 561⁵ KC).

W ciągu 14 dni sprzedawca powinien ocenić „przedstawione” do reklamacji zwierzę (co powinien mu umożliwić kupujący przez dostarczenie tego zwierzęcia) i obowiązkowo ustosunkować się do żądania konsumenta, czyli udzielić odpowiedzi czy reklamację uznaje (a jeżeli tak, to w jakim czasie będzie realizował żądanie kupującego), czy też nie uznaje. Termin 14 dni to czas, w którym sprzedawca ma przeanalizować konkretną reklamację i ewentualnie uchylić się od odpowiedzialności z powodu wystąpienia określonej przesłanki zwalniającej. Odmowę uznania reklamacji, tym samym braku odpowiedzialności, sprzedawca może uzasadniać twierdząc, że np. zwierzę nie jest dotknięte wadą lub też, że kupujący o danej wadzie wiedział, gdyż został poinformowany np. o cechach fizycznych lub psychicznych zwierzęcia.

Natomiast w sytuacji, gdy sprzedawca milczy przez 14 dni przepis wprowadza fikcję prawną, że uznaje on żądanie za uzasadnione. Wystąpienie skutku wskazanego w art. 561⁵ KC jest niezależne od okoliczności powodujących milczenie sprzedawcy. Przepisy regulujące odpowiedzialność za wady nakładają na sprzedawcę obowiązek ustosunkowania się do każdego żądania lub oświadczenia, nawet gdyby było ono bezzasadne i niecelowe, zdaniem sprzedawcy, byłoby odpowiadanie na nie⁷⁰. Dlatego, jeżeli sprzedawca nie może ocenić zasadności reklamacji w określonym terminie, np. z uwagi na konieczność zasięgnięcia opinii np. weterynarza czy przeprowadzenia odpowiednich badań, powinien powiadomić o tym kupującego wprowadzając do treści swego oświadczenia np. zastrzeżenie, według którego zasadność żądania kupującego uzależniona będzie od opinii weterynarza. Takie zastrzeżenie, zgodnie z art. 89 KC, będzie miało postać warunku i może to być zarówno warunek zawieszający – pozytywna opinia weterynarza powoduje powstanie skutków w postaci realizowania żądania kupującego, jak i rozwiązujący – negatywna opinia weterynarza spowoduje brak uznania reklamacji za zasadną⁷¹.

⁷⁰ Inaczej *J. Szczotka*, Sprzedaż konsumencka – komentarz, Lublin 2004, s. 85, który uważa, że „mimo braku ustosunkowania się do żądań kupującego w terminie 14 dni, sprzedawca nie uznał takiego żądania, (...) gdyż jest oczywiście bezzasadne i bezsensowne jest ustosunkowywanie się do niego”.

⁷¹ Por. *E. Wieczorek*, Sprzedaż konsumencka, s. 60.

Natomiast Kodeks cywilny w ogóle nie reguluje sposobu postępowania przy przyjęciu reklamacji – zgłoszeniu określonego żądania. W tych kwestiach należy kierować się praktyką lub treścią umowy. Z kolei, jeżeli chodzi o termin załatwienia reklamacji przepisy KC zawierają regulację szcztątkową, wskazując termin na realizację roszczeń wymiany lub naprawy. Zgodnie z art. 561 § 2 KC sprzedawca jest obowiązany wymienić rzecz wadliwą na wolną od wad w rozsądnym czasie, bez nadmiernych niedogodności dla kupującego. „Czas rozsądny” to czas, który pozwoli sprzedawcy na spełnienie obciążających go świadczeń.

W odniesieniu do terminu wykonania prawa odstąpienia od umowy i obniżenia ceny termin spełnienia świadczenia określają przepisy ogólne dotyczące wykonania zobowiązań (art. 455 KC). Oznacza to, że termin spełnienia świadczenia ma być odpowiedni dla właściwości zobowiązania, czyli świadczenie wynikające z obniżenia ceny rzeczy powinno być realizowane niezwłocznie, podobnie jak zwrot zapłaconej ceny.

6. Podsumowanie

Na gruncie obecnie obowiązującej regulacji odpowiedzialności z tytułu rękojmi za wady zarówno zwierzęta, jak i rzeczy reklamuje się w zasadzie tak samo, co oznacza, że składając reklamację z powodu stwierdzenia wady zwierzęcia, konsument może postąpić w taki sposób, w jaki postąpiłby przy stwierdzeniu wady rzeczy. Zatem to konsument, zgodnie z przepisami, ma możliwość wyboru uprawnień, które mu w ramach rękojmi przysługują. Jednak skuteczność tego wyboru będzie uzależniona od nieskorzystania przez sprzedawcę z przysługujących mu kontraprawnień. Na wybór tych uprawnień wpływ będzie mieć możliwość zaliczenia zwierzęcia do dóbr oznaczonych co do gatunku lub dóbr oznaczonych co do tożsamości, co nastąpi przy uwzględnieniu ich specyfiki jako istot żyjących wyposażonych w indywidualny zespół cech gatunkowych, a także cech fizycznych, psychicznych i emocjonalnych oraz odpowiednie stosowanie przepisów KC. Stąd przy składaniu reklamacji w związku ze stwierdzeniem wady zwierzęcia, konsument dokonując wyboru uprawnienia, będzie się z reguły kierował charakterem wady, cechami fizycznymi czy psychicznymi zwierzęcia i własnym, emocjonalnym stosunkiem do niego. Zatem pomimo że teoretycznie konsument przy reklamacji wad zwierząt może stosować wszystkie uprawnienia wynikające z rękojmi za wady, to w praktyce, biorąc pod uwagę wymienione wyżej okoliczności, częściej wybieranym uprawnieniem może okazać się prawo odstąpienia od umowy lub roszczenie wymiany zwierzęcia (zazwyczaj na podobne tej samej rasy lub ewentualnie tego samego gatunku), a rzadziej roszczenie usunięcia wady lub prawo obniżenia ceny.

Ponadto w całym procesie składania reklamacji istotnie praktycznym problemem dla konsumenta może okazać się brak regulacji w zakresie procedury

składania reklamacji oraz precyzyjnie określonego terminu załatwienia reklamacji – w tym względzie warto powrócić do wcześniejszych rozwiązań i wprowadzić odpowiednie przepisy.

Streszczenie

W opracowaniu przedstawiono pojęcie wady fizycznej zwierzęcia, terminy trwania rękojmi za wady zwierząt, uprawnienia konsumenta z tytułu rękojmi za wady zwierząt oraz reklamację zwierzęcia dotkniętego wadą. Analiza regulacji rękojmi za wady prowadzi do wniosku, że zwierzęta reklamuje się tak samo, jak rzeczy z uwzględnieniem specyfiki tych pierwszych jako istot żyjących i przy odpowiednim stosowaniu przepisów KC. Oznacza to, że korzystanie z przysługujących kupującemu w ramach rękojmi uprawnień będzie zależeć od możliwości kwalifikowania zwierząt jako dóbr oznaczonych co do gatunku i dóbr oznaczonych co do tożsamości przy uwzględnieniu zespołu ich cech gatunkowych, czyli cech fizycznych, psychicznych i emocjonalnych. Dla konsumenta przy składaniu reklamacji ważna jest możliwość wyboru uprawnień, a w przypadku zwierząt wpływ na ten wybór będą mieć cechy fizyczne czy psychiczne zwierzęcia oraz emocjonalny stosunek konsumenta do zwierzęcia. Stąd w przypadku reklamacji wady zwierzęcia wszystkie uprawnienia z rękojmi mogą być zastosowane, jednak w praktyce częściej stosowanym może okazać się odstąpienie od umowy lub wymiana (zazwyczaj na podobne lub inne), rzadziej usunięcie wady lub obniżenie ceny. Należy pamiętać, że skuteczność uprawnienia wybranego przez konsumenta jest uzależniona od nieskorzystania przez sprzedawcę z przysługujących mu kontraprawnień, a problemem może okazać się brak regulacji procedury składania reklamacji.

Słowa kluczowe: zwierzę, wada fizyczna, rękojmia za wady, reklamacja

Summary

The study presents the concept of physical defect of animal, terms of warranty for animal defects, consumer rights under the warranty for animal defects and the complaint of an animal affected by the defect. The analysis of the provisions of the warranty for defects leads to the conclusion that animals are advertised in the same way as things, taking into account the specificity of the former as living creatures and with the proper application of the provisions of the Civil Code. This means that the use of the buyer's rights under the warranty will depend on the possibility of qualifying animals as marked goods and goods marked as to identity, taking into account the set of their species, characteristics, i.e. physical, mental and emotional characteristics. For the consumer, when complaining about animal defects, it is important to be able to choose the rights, and in the case of animals, the choice will be influenced by the nature of the animal and the emotions of the consumer. Hence, in the case of a complaint about a defect of an animal, all rights with a warranty